

Orijinal Makale Başlığı:

Ergenlerin çocukluk örselenme yaşantıları ile empatik eğilim, sosyal sorun çözme becerileri arasındaki ilişki

Makalenin İngilizce Başlığı:

The Relationship between adolescents' childhood trauma experiences and empathetic tendency, social problem solving

Yazar(lar):

Esra DERELİ İMAN

Kaynak Gösterimi İçin:

Dereli-İman, E. (2015). Ergenlerin çocukluk örselenme yaşantıları ile empatik eğilim, sosyal sorun çözme becerileri arasındaki ilişki. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 5(3), 235-256, <http://dx.doi.org/10.14527/pegegog.2015.013>.

Original Title of Article:

Ergenlerin çocukluk örselenme yaşantıları ile empatik eğilim, sosyal sorun çözme becerileri arasındaki ilişki

English Title of Article:

The Relationship between adolescents' childhood trauma experiences and empathetic tendency, social problem solving

Author(s):

Esra DERELİ İMAN

For Cite in:

Dereli-İman, E. (2015). Ergenlerin çocukluk örselenme yaşantıları ile empatik eğilim, sosyal sorun çözme becerileri arasındaki ilişki. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 5(3), 235-256, <http://dx.doi.org/10.14527/pegegog.2015.013>.

Ergenlerin Çocukluk Örselenme Yaşantıları ile Empatik Eğilim, Sosyal Sorun Çözme Becerileri Arasındaki İlişki*

Esra DERELİ İMAN^{a†}

^aEskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eskişehir/Türkiye

Makale Bilgisi

DOI: 10.14527/pegegog.2015.013

Makale Geçmişi:

Geliş 05 Aralık 2013
Düzeltilme 02 Şubat 2015
Kabul 05 Mayıs 2015

Anahtar Kelimeler:

Çocukluk örselenme yaşantıları,
Empatik eğilim,
Sosyal sorun çözme,
Ergen.

Öz

Bu çalışmada, ergenlerin çocukluk örselenme yaşantılarının özlük niteliklerine göre farklılaşp farklılaşmadığının tespit edilmesi ile ergenlerin çocukluk örselenme yaşantılarının empatik eğilim ve sosyal sorun çözme becerilerini yordama düzeyinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada Çocukluk Örselenme Yaşantıları Ölçeği, KA-Sİ Çocuk ve Ergenler İçin Empatik Eğilim Ölçeği, Sosyal Sorun Çözme Envanteri kullanılmıştır. Ergenlerin çocukluk örselenme yaşantıları alt boyutlarından fiziksel istismar, duygusal istismar ve ihmal, cinsel istismar puanları cinsiyet değişkenine göre farklılaşmaktadır. Ergenlerin çocukluk örselenme yaşantılarının fiziksel istismar, duygusal istismar - ihmal alt boyutları puanlarının baba eğitim durumu, kardeş sayısı ve ailenin gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı; ergenlerin duygusal istismar - ihmal alt boyutu puanlarının anne eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. Ayrıca ergenlerin çocuk örselenme yaşantısı alt boyutlarından fiziksel istismar, duygusal istismar-ihmal alt boyutlarının bilişsel empatiyi, duygusal istismar-ihmal, cinsel istismar alt boyutunun duygusal empatiyi anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur. Ergenlerin çocukluk örselenme yaşantılarının duygusal istismar-ihmal alt boyutunun sosyal sorun çözmenin alt boyutlarını düzeyde olarak yordadığı bulunmuştur.

The Relationship between Adolescents' Childhood Trauma Experiences and Empathetic Tendency, Social Problem Solving

Article Info

DOI: 10.14527/pegegog.2015.013

Article history:

Received 05 December 2013
Revised 02 February 2015
Accepted 05 February 2015

Keywords:

Adolescents,
Empathetic tendency,
Social problem solving,
Childhood trauma experiences

Abstract

The purpose of this study was to investigate whether high school students' childhood trauma experiences differ based on individual differences, and whether childhood trauma experiences of adolescents predict empathic tendency and social problem solving. In this study, Childhood Trauma Questionnaire, Adolescent KA-Sİ Empathic Tendency Scale, and Social Problem Solving Inventory were used. Adolescents' physical abuse, emotional abuse-neglect, and sexual abuse sub-dimensions of childhood trauma experience scores significantly differed based on gender. Adolescents' physical abuse, emotional abuse-neglect sub dimensions of childhood trauma experience scores significantly differed based on father education-level, number of siblings and income- level of family. Adolescents' emotional abuse-neglect sub dimension of childhood trauma experiences scores significantly differed based on mother education-level. Also physical abuse, emotional abuse-neglect sub dimensions of childhood trauma experiences predicted cognitive empathy whereas emotional abuse-neglect, sexual abuse sub dimensions of childhood trauma experiences predicted emotional empathy. The results also indicate that adolescents' emotional abuse-neglect sub dimensions of childhood trauma experiences predicted sub dimensions of social problem solving.

* Bu Makale 5-7 Eylül 2013'de Eskişehir'de düzenlenen 22. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresinde Sözlü Bildiri olarak Sunulmuştur.

†Yazar: derelie@ogu.edu.tr

Giriş

Çocukluktan yetişkinliğe geçiş yılları olarak tanımlanan ergenlik dönemi, çocuktaki hızlı fiziksel ve bedensel değişimlerle birlikte psiko-sosyal değişmeyi de kapsamaktadır. Bu dönemde ergen fizyolojik olgunluk kadar ruhsal olgunluğa da erişmekte; yaşadığı yeni duygu, duyum ve isteklerinin yanı sıra dünyaya bakışı, dünyaya ilişkin düşüncesinde de önemli değişimler oluşmaktadır (Kulaksızoğlu, 2007; Senemoğlu, 2012; Temel & Aksoy, 2001). Bu değişimler ergenin başka insanların düşüncelerini ve diğer bireylerin kendileri hakkında ne düşündüklerini yorumlamalarına yardımcı olur. Erikson'un psikososyal gelişim teorisine göre ergenlerin bu dönemdeki gelişimsel görevi bir hayat görüşü oluşturmak ve başarılı bir kimlik kazanmaktır. Ergen kimlik kazanma sürecinde kendi hakkında öğrendiklerini ve geçmiş yaşantılarını anlamlı bir bütün içinde örgütleyerek bir kimlik duygusuna sahip olur (Fleming, 2004; Hoare, 2002). Bireylerin hayattan beklentilerinin ve davranış kalıplarının oluşturulmasında ebeveynlerle kurulan olumsuz ya da sevgiye ve samimiyete dayalı ilişkiler etkilidir (Coates, 2010). Ergenlik dönemine kadar gelişim görevlerinin sonuçlarının belirlenmesinde ebeveynlerle olan ilişkiler doğrudan etkiye, ergenlik döneminin gelişim sonuçlarının belirlenmesinde ise dolaylı etkiye sahiptir. Ergenin, ergenlik dönemine kadar deneyimlediği psikososyal gelişim süreçlerini başarıyla tamamlaması tutarlı bir kimlik oluşturmasını sağlar. Birey, ebeveyni sayesinde, ergenliğe temel güven, özerklik, girişkenlik ve başarı-beceriklilik duygusu kazanarak geçerse anlamlı bir kimlik duygusu geliştirmesi olasıdır. Ergenliğe güvensizlik, utanç, kuşku, suçluluk, aşağılık duyguları ile giren birey kimlik bocalaması yaşayarak ciddi bir sorun yaşamamasına neden olur. Ergenlerin sağlıklı bir kimlik geliştirebilmesi için yargılamadan kabul edecek, sevgi ve saygı gösterecek, güven ve destek verecek özdeşim kurabilecek modellere ihtiyaçları vardır (Ahmetoğlu, 2011; Arı, 2009; San-Bayhan & Artan, 2008; Temel & Aksoy, 2001). Ancak, bireyin ergenlik dönemine kadar ki süreci kapsayan dönemlerdeki çocukluk dönemi örselenme yaşantıları, sağlıklı kimlik gelişimini olumsuz etkileyerek rol karışıklığı duygusu geliştirmelerine neden olabilecektir.

Çocukluk örselenme yaşantıları çocukların fiziksel, duygusal, zihinsel, cinsel gelişimlerini engelleyen, beden veya ruh sağlığına zarar veren ana baba ya da bakıcı gibi bir erişkin tarafından çocuğa yöneltilen kasıtlı olayların tümüdür (Erol, Ersoy & Mete, 2012; Taner & Gökler, 2004). Çocukluk örselenme yaşantıları fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal istismar-ihmalleri kapsamaktadır. Fiziksel istismar çocuğun yaşam, gelişim ve kişiliğine zarar verecek düzeyde, çocuğa karşı fiziksel gücün kasıtlı olarak kullanılmasıdır. Bunlar dövme, tekmeleme, ısırma, yakma, boğma, zehirleme, hırpalama ve bir nesneyle vurmaktır (Norman et al., 2012). Cinsel istismar, cinsel gelişimini tamamlamamış bir çocuğun, erişkin tarafından cinsel arzu ve gereksinimlerini karşılamak için güç kullanarak, tehdit ya da kandırma yolu ile kullanılmasıdır. Çocuk, yetişkin ya da kendinden büyük diğer çocuklar tarafından cinsel istismara uğrayabilir (Norman et al., 2012). Duygusal istismar, ebeveyn ya da çevredeki diğer yetişkinlerin çocuğun yetenekleri üstünde istek ve beklentilerin olması, çocuğa saldırganca davranmalarıdır. Duygusal istismar, hareketi kısıtlama, aşağılayıcı eleştiriler ve alay etmeler, sözel tehditler, korkutma, suçlama, ayırmacılık yapma, fiziksel olmayan ret ve düşmanca davranışları kapsar (Erol, Ersoy & Mete 2012; Norman et al., 2012). Duygusal ihmal, çocukların duygusal gelişimlerinde önemli bir yere sahip olan sağlık, eğitim, sevgi, ilgi, bağlanma, destek, beslenme, barınma, güvenli yaşam koşullarından birinin ya da birden çoğunun yeterince karşılanmamasıdır (Aral & Gürsoy, 2001; Norman et al., 2012).

Lansford vd. (2002); Mülle, Martin, Anderson, Romans ve Herbison, (1996); Norman, Byambaa, De Butchart, Scott ve Vos (2012), çocukluk örselenme yaşantılarının uzun vadedeki sonuçlarını inceledikleri çalışmalarında çocuk ihmal ve istismarların olumsuz sonuçlarının, ergenlik döneminde ortaya çıktığını bulmuşlardır. Çocukluk örselenme yaşantıları çocukların duygusal, davranış, bilişsel, sosyal ve fiziksel gelişimlerini olumsuz etkilemekte ve bu etkiler yaşamı boyunca devam etmektedir (Perry et al., 1995). Çocukluk örselenme yaşantıları ergenlerde, psikolojik ve davranış problemlerine, sosyal izolasyona, disiplin sağlamada fiziksel ceza kullanmaya, zayıf ebeveyn becerilerine, antisosyal davranışlara, kişilik bozukluklarına (Jakupčević & Ajduković, 2011), olumsuz akran ilişkilerine, düşük akademik başarıya (Trickett & McBride-Chang, 1995), depresif bozukluklara, madde kullanımına (Norman et al., 2012), sosyal fobiye, öfke ve sinirlilik haline, anksiyeteye, suç işleme ve şiddete eğilime, travma sonrası strese, düşük benlik algısına ve saldırganlığa (Zurbriggen, Gobin & Freyd, 2010) neden olmaktadır.

Ergenlik döneminin gelişim görevlerinden biri de akranları ile kişisel ilişkileri başlatma ve sürdürmedir. Empatik eğilim ve sosyal sorunlarda problem çözme becerileri ise kişiler arası ilişkileri başlatmada ve sürdürmede önemli iki unsurdur. Rogers (1983)'a göre empati, bir kişinin karşısındakinin duygu ve düşüncelerini doğru olarak anlaması, onun hissettiklerini hissetmesi ve bunu ona iletme sürecidir. Empati, diğer kişiyi algılama, anlama, duygu durumuna ve fikirlerine cevap vermeyi içermektedir (Gerdes & Segal, 2011). Empati, bir kişinin öznel deneyimlerini onun bakış açısından anlamaktır. Empati birbiri ile ilişkili bilişsel empati ve duygusal empati olmak üzere iki boyuttan oluşmaktadır. Bilişsel empati bir kişinin bakış açısını alma ve anlama kapasitesidir. Duygusal empati bir kişinin duygu durumlarını paylaşmasıdır. Duygusal empati bir kişinin duygusal durumunu dolaylı yoldan yaşayarak onun gibi hissetme yeteneğidir. Bir başka deyişle, kişinin karşısındakıyla duygusal bir paylaşım içine girerek onun gibi hissetmesidir (Dziobek et.al., 2008; Thoma, Friedman & Suchan, 2013). Empati davranış, düşünce ve inançları kendinden farklı olan bireyleri anlamaya ve kabul etmeye yardımcı olur. Empatik eğilimi yüksek kişiler daha prososyal davranmakta, kişiler arası iletişim ve etkileşimde daha başarılı olmakta, daha duyarlı ve insancıl davranmaktadırlar. Empatik eğilimin düşüklüğü ise antisosyal davranışa, sosyal ilişkileri başlatmada ve sürdürmede zorluğa, arkadaşları tarafından dışlanmaya neden olabilmektedir (Farstad- Peck, 2012).

Problem, herhangi bir yaşamda ya da başarılması gereken görevde, kişinin uyum sağlamak için tepkide bulunması gerektiğinde bazı engeller nedeniyle açık ve etkili tepkide bulunamaması sonucunda ortaya çıkmaktadır (D' Zurilla, Nezu & Maydeu-Olivares ,2004). D' Zurilla ve Nezu (1990)'a göre sosyal sorun çözme "bir kişinin günlük yaşamda karşılaşılan problemleri tanımlaması ya da etkili çözüm yollarını bulması veya uyum sağlamasında, kendi kendini yöneten bilişsel ve davranışsal süreçlerdir". Sosyal sorun çözmenin sorun modelinin, sorun yönelimi ve sorun çözme becerileri alt boyutları vardır. Sorun yönelimi, bireyin genel farkındalık durumunu, problemi algılamasını, problem durumu ile ilgili nedensel yüklemelerini ve bireyin sorun çözme becerisini yansıtan bilişsel ve duygusal şemalardır. Probleme yönelme, bireyin problem çözme becerisi kadar, genellikle yaşamdaki problemler hakkındaki yaklaşımına, problem karşısında ne düşündüğü ve hissettiğine yönelik duygusal ve bilişsel şemalarıdır. Bu süreç sosyal problem çözümede motivasyonun önemine işaret eder (Duyan & Gelbal, 2008; D' Zurilla, Nezu & Maydeu-Olivares, 2004; D' Zurilla & Nezu, 1990). Sorun yönelimi, probleme olumlu yaklaşım ve probleme olumsuz yaklaşıma sahip olabilir. Probleme olumlu yönelim, problemi faydalanılacak fırsat olarak görme, problemlerin çözülebilirliğine yönelik inanç, problem çözme yeterliğine güvenme, zaman ve çabayla problemi çözeceğine inanma, problemi çözmekten kaçınmak yerine üstüne gitmeyi içermektedir (D' Zurilla, Nezu & Maydeu-Olivares, 2004). Probleme olumsuz yönelim ise problemi tehdit olarak algılama, problem çözme yeterliğine güvenmeme, problemler karşısında kolay öfkelenme ve üzülme içeren işlevsel olmayan ve engelleyici özellikleri içermektedir (D' Zurilla, Nezu & Maydeu-Olivares, 2004). Sorun çözme becerileri ise, bireyin sorunu anlama, etkili çözümler bulma ve sorunla baş etmeye yönelik sergilediği bilişsel ve davranışsal eylemlerdir (D' Zurilla, Nezu & Maydeu-Olivares, 2004). Sorun tanımlaması ve formülasyonu, bireyin sorunu aydınlatmak ve anlamak için sorunla ilgili özgül ve somut verileri toplaması, gereklilikleri ve engelleri belirlemesi ve gerçekçi sorun çözme amaçlarını oluşturmasıdır. Seçenek çözümlerin oluşturulması, bireyin sorunu çözme amaçlarına odaklanarak klasik ya da orijinal çözümleri üretmesidir. Karar verme süreci, bireyin çözümlerin sonuçlarını tahmin etmesi, değerlendirmesi ve karşılaştırması sonucunda sorunu çözebilecek "en iyi" veya olası en etkili çözümü seçmesidir. Çözümü gerçekleştirme ve doğrulamada ise, bireyin seçilen çözümün sonuçlarını dikkatlice izlemesi ve değerlendirmesidir (D' Zurilla, Nezu & Maydeu-Olivares, 2004'den aktaran Duyan & Gelbal, 2008, p.12).

Sosyal sorun çözümede etkili yolları kullanan bireyler etkisiz yolları kullanan bireylere göre stres, kaygı ve umutsuzluk gibi duyguları daha az yaşamaktadırlar (D' Zurilla & Nezu, 1990). Çocukluk örselenme yaşantısı geçirmek çocukların, dünyayı tehlikeli bir yer olarak algılamasına neden olmakta ve ergenlik döneminde güvenli bir çevreleri olsa bile dünyanın tehlikeli olduğuna ilişkin algılamalarını sürdürülebilmektedirler. Bu nedenle çocukluk örselenme yaşantısı geçiren ergenlerin yeni sosyal ortam ve ilişkilerden kaçınması, samimi arkadaşlık ilişkileri kuramaması, akademik başarısızlık ve iş tercihlerinde zorlanma yaşamaları olasıdır. Ancak, çocukluk örselenme yaşantısı geçiren çocuğun cinsiyeti, örselenme

tipi, şiddeti ve süresi, biyopsikolojik faktörler, ailenin tepkisi ve algılanan sosyal destekler bu yaşantının etkilerini azaltmakta ya da artırmaktadır (Coates, 2010). Sosyal ilişkileri başlatma ve sürdürmede önemli iki unsuru olan empatik eğilim ve sorun çözme becerilerinin ergenlerin çocukluk örselenme yaşantıları ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Ancak, literatür incelendiğinde ergenlerin çocukluk örselenme yaşantılarının empatik eğilim ve sosyal sorun çözme becerilerini yordamasına ilişkin araştırmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bu nedenle araştırmada, ergenlerin çocukluk çağı örselenme yaşantılarının özlük niteliklerine bağlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığı ve ergenlerin çocukluk örselenme yaşantıları alt boyutlarının ergenlerin empatik eğilim ve sorun çözme becerilerini yordayıp yordamadığı incelenmiştir.

Yöntem

Çalışmanın bu bölümünde araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ve verilerin analizi kısımlarına yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Araştırma, ergenlerin çocukluk örselenme yaşantıları alt boyutlarının baba eğitim durumu, kardeş sayısı, ailenin gelir düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeyi ve ergenlerin çocukluk örselenme yaşantılarının empatik eğilim, sorun çözme becerilerini yordayıp yordamadığını belirlemeyi amaçladığından bu araştırmada betimsel tarama modellerinden ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Genel tarama modelleri; çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Büyüköztürk, 2005; Karasar, 2010). İlişkisel tarama modeli genel tarama yöntemi içine girmektedir. İlişkisel tarama modelleri ise; iki ve daha çok değişken arasındaki birlikte değişim varlığını veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleri için kullanıldığından bu tür araştırmalar için uygun görülmektedir (Büyüköztürk, 2005; Karasar, 2010). Veriler, orta öğretime devam eden farklı özlük niteliklerine sahip bireylerden elde edilmiş ve kesitsel araştırma düzeni kullanılmıştır.

Katılımcılar

Araştırmanın evrenini ortaöğretime devam eden öğrenciler oluşturmaktadır. Bu araştırmanın örneklemi amaçlı (purposive) örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Amaçlı örnekleme yöntemi, araştırmanın amaçları doğrultusunda bir evrenin temsilci bir örneğini almak yerine, amaçlı olarak bir ya da birkaç alt kesimini örneklem olarak seçmektir (Büyüköztürk et.al., 2008; Fraenkel & Wallen, 1993). Araştırmada örneklem amaçlı örnekleme çeşitlerinden, maksimum çeşitlilik yöntemi ile belirlenmiştir. Bu bağlamda evrenin temsili göz önünde bulundurularak, bireylerin seçilmesinde 15-18 yaş arasında olma ve sosyo-kültürel düzey açısından eşit sayıda olma durumu dikkate alınarak katılımcılar seçilmiştir. Bu kriterler dikkate alınarak araştırmaya beş farklı ortaöğretim okulunda öğrenimine devam eden 400 öğrenci katılmıştır. Örneklemdeki öğrencilerin yaşları 15-18 arasında değişmekte ve yaş ortalaması 16.38'dir. Öğrencilerin 265'i (%66.25) kız ve 135'i (%33.75) erkektir. Öğrencilerin 129'u (%32.2) 9. sınıf; 84'ü (%21.0) 10. sınıf; 87'si (% 21.8) 11. sınıf ve 100'ü (%25.0) 12. sınıf öğrencisidir. Öğrencilerin 206'sının (%51.5) annesi ilköğretim mezunu, 138'inin (%34.5) annesi ortaöğretim mezunu ve 56'sının (%14.0) annesi üniversite mezunudur ya da lisansüstü öğrenimlidir. Öğrencilerin 120'sinin (%30.0) babası ilköğretim mezunu, 181'inin (%45.3) babası ortaöğretim mezunu ve 99'unun (%24.8) babası üniversite mezunudur ya da lisansüstü öğrenimlidir.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama aracı olarak, ergenlerin çocukluk örselenme yaşantılarını belirlemek için Bernstein vd. (1994) tarafından geliştirilen “Çocukluk Örselenme Yaşantıları Ölçeği”, empatik eğilimlerini belirlemek için Kaya ve Siyez (2010) tarafından geliştirilen “KA-Sİ Çocuk ve Ergenler İçin Empatik Eğilim Ölçeği” ve sosyal sorun çözme becerilerini belirlemek için D’Zurilla ve Nezu (1990) tarafından geliştirilen “Sosyal Sorun Çözme Envanteri” kullanılmıştır.

Çocukluk Örselenme Yaşantıları Ölçeği:

Bernstein vd. (1994) tarafından geliştirilen çocukluk örselenme yaşantıları ölçeği çocukluk döneminde yaşanan fiziksel istismar, duygusal istismar, duygusal ihmal, cinsel istismarı ölçmek amacı ile geliştirilmiştir. Ölçek Aslan ve Alparslan (1999) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Açıklayıcı faktör analizi sonucunda fiziksel istismar, duygusal istismar ve ihmal, ve cinsel istismar olmak üzere üç faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Güvenirlik çalışması kapsamında ise Cronbach Aplfa içtutarlık katsayılarının fiziksel istismar boyutunda .94, duygusal istismar-ihmal boyutunda 0.95 ve cinsel istismar boyutunda .94 olduğunu ölçeğin genelinde ise .96 olduğunu tespit etmişlerdir. Korkut (2012), Arslan ve Alparslan (1999) tarafından açıklayıcı faktör analizi ile yapılan yapıyı doğrulayıcı faktör analizi ile incelemişler ve uyum indekslerinin ($X^2= 745.09$; CFI = .91; TLI = .90.23; RMSEA=0.04) olduğunu bulmuşlardır. Ölçek beşli likert tipi bir ölçektir. Yüksek puanlar, o tür kötüye kullanımın çocukluk veya ergenlikte daha sık yaşandığını göstermektedir (Arslan & Alparslan, 1999).

KA-Sİ Çocuk ve Ergenler için Empatik Eğilim Ölçeği (KA-Sİ EEÖ) Ergen Formu:

Ölçek Kaya ve Siyez (2010) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek bilişsel empati ve duygusal empati olmak üzere iki boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin yanıtlama biçimi dört dereceli likert tipi olarak düzenlenmiştir. Ölçek 6.-12. sınıflar arasındaki toplam 751 öğrenciye uygulanarak geçerlik ve güvenilirliği tespit edilmiştir. Açıklayıcı faktör analizi sonucunda iki boyuttan oluşan (bilişsel empati ve duygusal empati) 17 maddelik KA-Sİ EEÖ’nün Ergen Formu oluşturulmuştur. Ölçeğin Doğrulayıcı Faktör Analizine ilişkin uyum parametreleri ($X^2=270.89$; $sd=125$; $X^2/sd=2.16$; GFI=.96; AGFI=.95; CFI=.96; RMSEA=.02; SRMR=.03) ölçeğin iyi uyumlu olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Cronbach Alfa katsayıları, ölçeğin tümünde .87, duygusal empati boyutunda .82 ve bilişsel empati boyutunda .82’dir. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayısı ölçeğin tamamında .75, duygusal empati alt boyutunda .73 ve bilişsel empati alt boyutunda .69’dır. Duygusal empati alt boyutu ile tüm ölçek puanları arasında .95, bilişsel empati alt boyutu ile tüm ölçek puanları arasında .87, duygusal ve bilişsel empati alt boyutları arasında ise .68 anlamlı pozitif yönde korelasyon vardır. Duygusal empati alt boyutundan 10- 40 arasında, bilişsel empati alt boyutunda 7- 28 arasında puan elde edilmektedir. Ölçekten alınan puanların yüksek olması empatik eğilimin yüksekliğini, düşmesi empatik eğilimin azalmasını göstermektedir (Kaya & Siyez, 2010).

Sosyal Sorun Çözme Envanteri:

Sosyal Sorun Çözme Envanteri D’Zurilla ve Nezu (1990) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek sosyal sorun çözme modelinin sorun yönelimi ve sorun çözme dizgesi olan iki ana unsurunu değerlendirmektedir. Sorun yönelimi ölçeğinde (bilişsel, duygusal ve davranışsal) üç alt boyut, sorun çözme becerileri ölçeğinde (sorun tanımlanması ve formülasyonu, seçenek çözümlerin oluşturulması, karar verme ve çözümü gerçekleştirme ve doğrulama) dört alt boyut bulunmaktadır. Envanter Duyan ve Gelbal (2008) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Envanter yaşları 18 -24 arasında değişen 353 kişiye uygulanmıştır. Dil geçerliği için ölçeğin Türkçe ve İngilizce formu, İngilizce bilen 14 bireye uygulanmış ve her iki ölçekten alınan puanlar arasındaki korelasyon katsayısı .99 bulunmuştur. Envanterin yapı geçerliği için ilk önce açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Envanterin madde -test puan korelasyonları 0.32 ile 0.81 arasında değişmektedir. Doğrulayıcı faktör analizinde uyum iyiliği testlerine bakılmış, envanterin DFA modeline

ilişkin uyum parametreleri sorun yönelim alt ölçeği için ($X^2=697.06$; $sd=392$; $GFI=.98$; $AGFI=.86$; $NFI=.96$; $IFI=.98$; $RMSEA=.046$; %90 C.I $RMSEA=.040-.052$) olarak belirlenmiştir. Envanterin DFA modeline ilişkin uyum parametreleri sorun çözme becerileri alt ölçeği için ($X^2=1411.35$; $sd=716$; $GFI=.98$; $AGFI=.80$; $NFI=.94$; $IFI=.97$; $RMSEA=.055$; % 90 C.I $RMSEA=.051-.059$) olarak belirlenmiştir. Cronbach Alpha katsayısı, sorun yönelim ölçeğinin bilişsel alt boyutu için .85, duyuş alt boyutu için .69, davranış alt boyutu için .88, ve ölçek toplamı için .93 bulunmuştur. Envanterin sorun çözme becerileri ölçeğinin Cronbach Alpha sorun tanımlanması ve formülasyonu alt boyutu için .72, seçenek çözümlerin oluşturulması alt boyutu için .76, karar verme alt boyutu için .84, çözümü gerçekleştirme ve doğrulama alt boyutu için .78, ve ölçek toplamı için .93 bulunmuştur. Envanter beşli likert tipinde hazırlanmıştır. Envanterden alınan puanlar arttıkça sosyal sorun çözme becerisi artmakta, düştükçe sosyal sorun çözme becerisi azalmaktadır (Duyan & Gelbal, 2008).

Verilerin Analizi

Çalışmada, örneklem gurubunda yer alan öğrenci sayılarının 400 olduğu ve örneklem grubu normal dağılım gösterdiği için parametrik analiz yöntemlerinin kullanılması uygun görülmüştür. Ergenlerin çocukluk örselenme yaşantı puanlarının özlük niteliklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını sınamak için betimsel istatistikler, bağımsız gruplar için t testi, One Way Anova ve LSD testi kullanılmıştır. Ergenlerin çocukluk örselenme yaşantılarının empatik eğilim ve sosyal sorun çözme becerilerini açıklayıp açıklamadığı çoklu regresyon analizi ile sınanmıştır (Büyüköztürk, 2005).

Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde ergenlerin çocukluk örselenme yaşantılarının özlük niteliklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına ve ergenlerin çocukluk örselenme yaşantılarının empatik eğilim, sosyal sorun çözme becerilerini yordayıp yordamadığına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1.
Çocukluk Örselenme Yaşantıları Alt Boyut Puanlarının Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları.

	Cinsiyet	n	\bar{x}	S	Sd	t
Fiziksel İstismar	Kadın	265	21.40	6.82	209.80	-2.128*
	Erkek	135	23.33	9.30		
Duygusal İhmal -İstismar	Kadın	265	29.12	11.03	236.88	-2.089*
	Erkek	135	31.83	12.85		
Cinsel İstismar	Kadın	265	5.24	.95	153.76	-4.239**
	Erkek	135	6.19	2.51		

* $p<.05$ ** $p<.01$

Tablo 1’de görüldüğü gibi çocukluk örselenme yaşantılarının fiziksel istismar, duygusal istismar-ihmal, cinsel istismar boyutları cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Erkek ergenlerin fiziksel istismar ($\bar{x}=23.33$), duygusal istismar -ihmal ($\bar{x}=31.83$) ve cinsel istismar ($\bar{x}=6.19$) puan ortalamaları kız ergenlerin fiziksel istismar ($\bar{x}=21.40$), duygusal istismar-ihmal ($\bar{x}=29.12$) ve cinsel istismar ($\bar{x}=5.24$) puan ortalamalarından daha yüksektir. Ergenlerin çocukluk örselenme yaşantı puanlarının kardeş sayısı, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve ailenin gelir düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek için ANOVA yapılmadan önce Levene Homejenlik testi yapılmış ve yukarıdaki değişkenlere göre Levene Testinin anlamlı olmadığı bulunmuştur. Bu nedenle araştırmada karşılaştırmalar için One Way ANOVA testi kullanılmıştır.

Tablo 2.*Çocukluk Örselenme Yaşantıları Alt Boyut Puanlarının Kardeş Sayısına Göre ANOVA Sonuçları.*

	Varyansın Kay.	Kareler T.	sd	Kareler O.	F
Fiziksel İstismar	Gruplararası	809.783	3	269.928	4.567**
	Gruplariçi	23347.440	395	59.107	
	Toplam	24157.223	398	439.070	
Duygusal ihmal-İstismar	Gruplararası	1317.211	3	141.753	3.097**
	Gruplariçi	55992.253	395		
	Toplam	57309.464	398	2.944	
Cinsel İstismar	Gruplararası	8.832	3	2.928	1.005
	Gruplariçi	1159.605	395		
	Toplam	1168.438	398		

**p<0.01

Anova sonuçlarına göre, ergenlerin çocukluk örselenme yaşantılarının fiziksel istismar ve duygusal istismar -ihmal alt boyut puanları kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Ancak, ergenlerin çocukluk örselenme yaşantılarının cinsel istismar alt boyut puanlarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulunmuştur. LSD testine göre 3'den fazla kardeşi olan ($\bar{x}=26.21$) ergenlerin fiziksel istismar puan ortalaması bir kardeşi olan ($\bar{x}=21.71$), iki kardeşi ($\bar{x}=21.47$) ve üç kardeşi olan ($\bar{x}=22.13$) ergenlerin puan ortalamalarından daha yüksektir. LSD testine göre 3'den fazla kardeşi olan ($\bar{x}=35.88$) ergenlerin duygusal istismar -ihmal puan ortalaması bir kardeşi olan ($\bar{x}=30.02$), iki kardeşi olan ($\bar{x}=29.88$) ve üç kardeşi olan ($\bar{x}=31.14$) ergenlerin puan ortalamalarından daha yüksektir.

Tablo 3.*Çocukluk Örselenme Yaşantıları Alt Boyut Puanlarının Anne Öğrenim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları.*

	Varyansın Kay.	Kareler T.	sd	Kareler O.	F
Fiziksel İstismar	Gruplararası	161.087	2	80.544	1.328
	Gruplariçi	24023.850	396	60.666	
	Toplam	24184.937	398		
Duygusal ihmal-İstismar	Gruplararası	1034.752	2	517.376	3.737**
	Gruplariçi	54829.208	396	138.458	
	Toplam	55863.960	398		
Cinsel İstismar	Gruplararası	7.903	2	3.952	1.352
	Gruplariçi	1160.534	396	2.923	
	Toplam	1168.437	398		

**p<0.01

Anova sonuçlarına göre ergenlerin fiziksel istismar ve cinsel istismar puanları anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmamıştır. Ancak ergenlerin çocukluk örselenme yaşantılarının duygusal istismar ve ihmal puanları anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılaşma göstermiştir. LSD testinde anne öğrenim durumu üniversite olan ($\bar{x}=33.85$) ergenlerin duygusal istismar -ihmal puan ortalamaları anne öğrenim durumu lise ($\bar{x}=28.76$) ve anne öğrenim durumu ilköğretim ($\bar{x}=30.02$) olan ergenlerin duygusal istismar -ihmal puan ortalamalarından daha yüksek bulunmuştur.

Ergenlerin çocukluk örselenme yaşantı puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi için Anova yapılmıştır. Anova sonuçlarına göre ergenlerin cinsel istismar puanları baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmamıştır. Ancak ergenlerin çocukluk örselenme yaşantılarının fiziksel istismar, duygusal istismar -ihmal puanları baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılaşma gösterdiği belirlenmiştir.

Tablo 4.*Çocukluk Örselenme Yaşantıları Alt Boyut Puanlarının Baba Öğrenim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları.*

	Varyansın Kay.	Kareler T.	sd	Kareler O.	F
Fiziksel İstismar	Gruplararası	631.496	2	315.748	5.309**
	Gruplarıçi	23553.442	396	59.478	
	Toplam	24184.937	398		
Duygusal ihmal-İstismar	Gruplararası	989.585	2	494.793	3.549*
	Gruplarıçi	55211.106	396	139.422	
	Toplam	56200.692	398		
Cinsel İstismar	Gruplararası	14.529	2	7.264	2.499
	Gruplarıçi	1153.909	397	2.907	
	Toplam	1168.438	399		

* $p < 0.05$ ** $p < 0.01$

LSD testinin sonuçlarına göre baba öğrenim durumu ilköğretim ($\bar{x}=22.80$) olan ergenlerin fiziksel istismar puan ortalamaları baba öğrenim durumu lise ($\bar{x}=20.66$) ve üniversite olan ($\bar{x}=19.53$) ergenlerin puan ortalamalarından daha yüksektir. LSD testinin sonuçlarına göre baba öğrenim durumu üniversite olan ($\bar{x}=32.96$) ergenlerin duygusal istismar -ihmal puan ortalamaları baba öğrenim durumu lise olan ($\bar{x}=29.06$) ve baba öğrenim durumu ilköğretim olan ($\bar{x}=29.96$) ergenlerin puan ortalamalarından daha yüksektir.

Tablo 5.*Çocukluk Örselenme Yaşantıları Alt Boyut Puanlarının Ailenin Gelir Düzeyine Göre ANOVA Sonuçları.*

	Varyansın Kay.	Kareler T.	sd	Kareler O.	F
Fiziksel İstismar	Gruplararası	606.221	4	151.555	2.532*
	Gruplarıçi	23578.717	394	59.844	
	Toplam	24184.937	398		
Duygusal ihmal-İstismar	Gruplararası	1977.005	4	494.251	3.487**
	Gruplarıçi	55839.571	394	141.725	
	Toplam	57816.576	398		
Cinsel İstismar	Gruplararası	707.912	4	333.955	1.372
	Gruplarıçi	11161.555	394	212.932	
	Toplam	11770.437	398		

* $p < 0.05$ ** $p < 0.01$

Anova sonuçlarına göre ergenlerin cinsel istismar puanları ailenin gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmamıştır. Ancak ergenlerin çocukluk örselenme yaşantılarının fiziksel istismar, duygusal istismar-ihmal puanları ailenin gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılaşma göstermiştir. LSD testinde ailenin gelir düzeyi 1000 TL'den az olan ($\bar{x} = 23.22$) ergenlerin fiziksel istismar puan ortalamaları; ailenin gelir düzeyi 1100 -1600 TL arasında olan ($\bar{x}=20.91$), ailenin gelir düzeyi 1700-2000 TL arasında olan ($\bar{x}=20.87$), ve ailenin gelir düzeyi 2600 TL ve fazlası olan ($\bar{x}=19.11$) ergenlerin fiziksel istismar puan ortalamalarından yüksektir.

LSD testinde ailenin gelir düzeyi 1000 TL'den az olan ($\bar{x}=32.31$), ailenin gelir düzeyi 2100-2500 TL arasında olan ($\bar{x}=32.47$) ve ailenin gelir düzeyi 2600 TL ve fazlası olan ($\bar{x}=34.57$) ergenlerin duygusal istismar -ihmal puan ortalamaları; ailenin gelir düzeyi 1100 -1600 TL arasında olan ($\bar{x}=28.22$) ve ailenin gelir düzeyi 1700-2000 TL arasında olan ($\bar{x}=29.45$) ergenlerin duygusal istismar- ihmal puan ortalamalarından yüksektir.

Ergenlerin çocukluk örselenme yaşantıları alt boyut puanlarının empatik eğilim alt boyutları puanlarını yordama düzeylerinin belirlenmesi amacıyla çoklu regresyon analizi yapılmıştır.

Tablo 6.
Çocukluk Örselenme Yaşantılarının Empatik Eğilimi Açıklama Düzeyi.

Değişkenler	R	R ²	Düz. R ²	df	F	Çocukluk Örselenme	B	SEB	β	t
Bilişsel Empati	.454	.206	.200	3	34.263**	Fiziksel İst.	-.148	.053	-.194	-2.779**
						Duygusal İst.	-.137	.034	-.276	-4.081**
						Cinsel İst.	-.109	.175	-.031	-.621
Duygusal Empati	.596	.355	.350	3	72.272**	Fiziksel İst.	-.030	.062	-.031	-.491
						Duygusal İst.	-.319	.038	-.507	-8.368**
						Cinsel İst.	-.582	.201	-.132	-2.900**

**p<0.01

Tablo 6 incelendiğinde, çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre, ergenlerin çocukluk örselenme yaşantıları alt boyutlarının empatik eğilimin bilişsel empati boyutunu anlamlı düzeyde açıkladığı görülmektedir (R=.454, R² =.206, F=34.263, p<.01). Regresyon eşitliği fiziksel istismarın (β= -.194; p<.01) ve duygusal istismar-ihmalin (β= -.276; p<.01) bilişsel empatiyi negatif yönde anlamlı düzeyde açıkladığını göstermektedir. Ergenlerin çocukluk örselenme yaşantıları bilişsel empatinin %20.6'sını açıklamaktadır. Çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre ergenlerin çocukluk örselenme yaşantıları alt boyutları empatik eğilimin duygusal empati alt boyutunu anlamlı düzeyde açıklamaktadır (R=.596, R² =.355, F=72.272, p<.01). Regresyon eşitliği duygusal istismar-ihmalin (β= -.507, p<.01) ve cinsel istismarın (β= -.132, p<.01) duygusal empatiyi negatif yönde anlamlı düzeyde açıkladıklarını göstermektedir. Ergenlerin çocukluk örselenme yaşantıları duygusal empatinin %35.5'ini açıklamaktadır.

Ergenlerin çocukluk örselenme yaşantıları alt boyut puanlarının sosyal sorun çözme alt boyutları puanlarını yordama düzeylerinin belirlenmesi amacıyla çoklu regresyon analizi yapılmıştır.

Sosyal sorun çözme envanteri kendi içinde sorun yönelim alt ölçeği ve sorun çözme becerileri olmak üzere iki alt ölçekten oluşmaktadır. Bu nedenle çoklu regresyon analizi sonuçları iki ayrı tabloda verilmiştir.

Tablo 7.
Çocukluk Örselenme Yaşantılarının Sosyal Sorun Çözme Envanteri Sorun Yönelim Alt Ölçeğini Açıklama Düzeyi.

Değişkenler	R	R ²	Düz. R ²	df	F	Çocukluk Örselenme	B	SEB	β	t
Biliş alt ölçeği	.250	.062	.055	3	8.708**	Fiziksel İst.	-.043	.061	-.053	-.704
						Duygusal İst.	-.110	.039	-.209	-
						Cinsel İst	-.013	.200	-.004	-.067
Duyuş alt ölçeği	.233	.054	.047	3	7.460**	Fiziksel İst.	-.084	.082	-.078	-1.023
						Duygusal İst.	-.117	.052	-.168	2.258*
						Cinsel İst	-.003	.268	.000	-.010
Davranış alt ölçeği	.198	.040	.032	3	5.349**	Fiziksel İst.	-.054	.075	-.055	-.714
						Duygusal İst.	-.097	.048	-.152	-2.030*
						Cinsel İst	-.017	.246	-.004	-.070

*p<.05 **p<.01

Tablo 7 incelendiğinde, çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre, ergenlerin çocukluk örselenme yaşantıları alt boyutlarının sorun yönelim alt ölçeğinin bilişsel alt boyutunu anlamlı düzeyde açıkladığı görülmektedir (R=.250, R² =.062, F=8.708, p<.01). Regresyon eşitliği duygusal istismar - ihmalin (β= -.209,

$p < .01$) sorun yönelimin bilişsel alt boyutunu negatif yönde anlamlı düzeyde açıkladığını göstermektedir. Ergenlerin çocukluk örselenme yaşantıları sorun yönelimin bilişsel alt boyutunun %6.2'sini açıklamaktadır.

Çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre ergenlerin çocukluk örselenme yaşantıları alt boyutları sorun yönelimin duyuş alt boyutunu anlamlı düzeyde açıklamaktadır ($R = .233$, $R^2 = .054$, $F = 7.460$, $p < .01$). Regresyon eşitliği duygusal istismar - ihmalin ($\beta = -.168$, $p < .01$) sorun yönelimin duyuş alt boyutunu negatif yönde anlamlı düzeyde açıkladıklarını göstermektedir. Ergenlerin çocukluk örselenme yaşantıları sorun yönelimin duyuş alt boyutunun %5.4'ünü açıklamaktadır.

Çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre ergenlerin çocukluk örselenme yaşantıları alt boyutları sorun yönelimin davranış alt boyutunu anlamlı düzeyde açıklamaktadır ($R = .198$, $R^2 = .040$, $F = 5.349$, $p < .01$). Regresyon eşitliği duygusal istismar - ihmalin ($\beta = -.152$, $p < .01$) sorun yönelimin davranış alt boyutunu negatif yönde anlamlı düzeyde açıkladıklarını göstermektedir. Ergenlerin çocukluk örselenme yaşantıları sorun yönelimin davranış boyutunun %4.0'ını açıklamaktadır.

Tablo 8.

Çocukluk Örselenme Yaşantılarının Sosyal Sorun Çözme Envanteri Sorun Çözme Becerileri Alt Ölçeğini Açıklama Düzeyi.

Değişkenler	R	R ²	Düz. R ²	F	df	Çocukluk Örselenme	B	SEB	β	t
Sorun Tanımla. ve Formülasyonu	.281	.079	.072	11.188**	3	Fiziksel İst.	-.114	.068	-	1.680
						Duygusal İst.	-.196	.043	.127	-4.556**
						Cinsel İst	-.272	.222	-	-1.225
									.334	-
Seçenek Çözümlerin Oluşturulması	.216	.047	.040	6.404**	3	Fiziksel İst.	-.010	.057	-	-1.174
						Duygusal İst.	-.095	.036	.013	-2.617**
						Cinsel İst	-.207	.188	-	-1.101
									.196	-
Karar verme	.284	.081	.074	11.506**	3	Fiziksel İst.	-.006	.054	-	-1.119
						Duygusal İst.	-.124	.034	.009	-3.638**
						Cinsel İst	-.083	.176	-267	-4.71
									-	.026
Çözümü Gerçekleştirme ve Doğrulama	.272	.074	.067	10.411**	3	Fiziksel İst.	-.035	.056	-	-1.621
						Duygusal İst.	-.146	.036	.047	-4.077**
						Cinsel İst	-.044	.185	-	-1.240
									.300	-

** $p < .01$

Tablo 8 incelendiğinde, çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre, ergenlerin çocukluk örselenme yaşantıları alt boyutlarının sorun çözme becerileri alt ölçeğinin sorun tanımlama ve formülasyonu alt boyutunu anlamlı düzeyde açıkladığı görülmektedir ($R = .281$, $R^2 = .079$, $F = 11.188$, $p < .01$). Regresyon eşitliği duygusal istismar- ihmalin ($\beta = -.334$, $p < .01$) sorun çözme becerilerinin sorun tanımlama ve formülasyonu alt boyutunu negatif yönde anlamlı düzeyde açıkladığını göstermektedir. Ergenlerin

çocukluk örselenme yaşantıları sorun çözme becerilerinin sorun tanımlama ve formülasyonu alt boyutunun %7.9'unu açıklamaktadır. Çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre ergenlerin çocukluk örselenme yaşantıları alt boyutları sorun çözme becerilerinin seçenek çözümlerinin oluşturulması alt boyutunu anlamlı düzeyde açıklamaktadır ($R=.216$, $R^2=.047$, $F=6.404$, $p<.01$). Regresyon eşitliği duygusal istismar- ihmalin ($\beta=-.196$, $p<.01$) sorun çözme becerilerinin seçenek çözümlerinin oluşturulması alt boyutunu negatif yönde anlamlı düzeyde açıkladığını göstermektedir. Ergenlerin çocukluk örselenme yaşantıları, sorun çözme becerilerinin seçenek çözümlerinin oluşturulması alt boyutunun %4.7'sini açıklamaktadır.

Çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre ergenlerin çocukluk örselenme yaşantıları alt boyutları sorun çözme becerilerinin karar verme alt boyutunu anlamlı düzeyde açıklamaktadır ($R=.284$, $R^2=.081$, $F=11.506$, $p<.01$). Regresyon eşitliği duygusal istismar-ihmalin ($\beta=-.267$, $p<.01$) sorun çözme becerilerinin karar verme alt boyutunu negatif yönde anlamlı düzeyde açıkladığını göstermektedir. Ergenlerin çocukluk örselenme yaşantıları sorun çözme becerilerinin karar verme boyutunun %8.1'ini açıklamaktadır.

Çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre ergenlerin çocukluk örselenme yaşantıları alt boyutları sorun çözme becerilerinin çözümü gerçekleştirme ve doğrulama alt boyutunu anlamlı düzeyde açıklamaktadır ($R=.272$, $R^2=.074$, $F=10.411$, $p<.01$). Regresyon eşitliği duygusal istismar-ihmalin ($\beta=-.300$, $p<.01$) sorun çözme becerilerinin çözümü gerçekleştirme ve doğrulama alt boyutunu negatif yönde anlamlı düzeyde açıkladığını göstermektedir. Ergenlerin çocukluk örselenme yaşantıları sorun çözme becerilerinin çözümü gerçekleştirme ve doğrulama boyutunun %7.4'ünü açıklamaktadır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırmada ergenlerin çocukluk örselenme yaşantıları alt boyutlarından fiziksel istismar, duygusal ihmal –istismar ve cinsel istismar puan ortalamalarının cinsiyete göre farklılaştığı bulunmuştur. Erkek ergenlerin fiziksel istismar, duygusal ihmal-istismar ve cinsel istismar puan ortalamaları kız ergenlerin puan ortalamalarından yüksektir. Bir başka deyişle, erkek ergenler çocukluk döneminde kız ergenlerden fiziksel istismara, duygusal ihmal-istismara ve cinsel istismara daha çok maruz kalmışlardır. Sosyalleşme sürecinde bireyler kadınlar ve erkeklere yönelik temel bakış açısı kazanırlar ve kendine ve çevresindeki diğer kadın ve erkeklere yönelik değerlendirmelerinde bu bakış açılarını kullanırlar. Toplumdaki bireyler cinsiyet rollerinin kazanılmaya başlandığı dönemden itibaren cinsiyete göre davranmaya başlarlar. Erkekler genellikle yarışmacı olması konusunda cesaretlendirilir, onlara ağlamamaları ve duygularını belli etmemeleri telkin edilir, cezayla tehdit edilir ve bastırılmış öfkenin hedefi olurlar. Kız çocukları ise, daha çok sıcaklık ve sevecenlik görürler, ebeveynleri tarafından daha yakından takip edilirler, korunurlar ve onlar için daha fazla endişe duyulur (Damarlı, 2006). Bu nedenle, toplumsal cinsiyet rollerine göre kız çocukları erkek çocuklarına göre daha çok korunması gerektiği ve daha nazik yapıda oldukları düşünüldüğü için erkek çocukları örselenme yaşantılarına daha açık ve korumasız bir şekilde maruz kalmış olabilirler. Korkut (2012), lise öğrencilerinde çocukluk örselenme yaşantıları ve öfke ifade biçimleri ile benlik saygısı ve yaşam doyumu arasındaki ilişkileri incelediği araştırmasında, erkek ergenlerin duygusal ihmal-istismar ve cinsel istismar puanlarının kız ergenlerin puanlarından daha yüksek olduğunu, cinsiyete göre fiziksel istismar puanlarının farklılaşmadığını bulmuştur. Özen, Antar ve Özkan (2007), çocukluk çağı travmalarının umutsuzluk, sigara ve alkol kullanımı üzerine etkisini inceledikleri araştırmalarında tüm istismar boyutlarında erkeklerin puanlarının kızların puanlarından yüksek olduğunu bulmuşlardır. Bekçi (2006) ilköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin çocukluk örselenmelerini incelediği araştırmasında erkeklerin kızlara oranla daha çok fiziksel istismara uğradıklarını, ancak diğer istismar türlerinde farklılığın olmadığını bulmuştur.

Araştırmada ergenlerin çocukluk örselenme yaşantıları alt boyutlarından fiziksel istismar, duygusal-ihmal-istismar puan ortalamalarının kardeş sayısına göre farklılaştığı bulunmuştur. 3'den fazla kardeşi olan ergenlerin fiziksel istismar ve duygusal-ihmal-istismar puan ortalamaları, bir kardeşi olan, iki kardeşi olan ve üç kardeşi olan ergenlerin puan ortalamalarından yüksektir. Bir başka deyişle 3'den fazla kardeşi

olan ergenler çocukluk döneminde 3 ve 3'den az kardeşi olan ergenlerden daha çok fiziksel istismar ve duygusal ihmal-istismara maruz kalmışlardır. Bekçi (2006), Yenibaş (2002), Yıldız- Arabacı (2007) kardeş sayısı fazla olan ergenlerin (3 ve 3'den fazla) kardeş sayısı az olan ergenlere göre daha fazla tüm istismar türlerine maruz kaldıklarını bulmuştur. Kotch vd. (1995) ailede yaşayan çocuk sayısının fazla olmasının çocuklara uygulanan ihmal ve istismarları artırdığını tespit etmişlerdir. Horton ve Cruise (2001), aile içerisinde çocuk sayısının fazla olmasının ebeveynlerin çocuklarına karşı şiddet kullanılmasını hazırlayıcı bir risk faktörü olduğunu belirtmişlerdir.

Araştırmada ergenlerin çocukluk örselenme yaşantıları alt boyutlarından duygusal ihmal-istismar puan ortalamalarının anne eğitim düzeyine göre farklılaştığı bulunmuştur. Annesi üniversite mezunu olan ergenlerin duygusal ihmal-istismar puanları annesi lise ve ilköğretim mezunu olan ergenlerin puanlarından yüksektir. Bir başka deyişle annesi üniversite mezunu olan ergenler çocukluk döneminde annesi lise ve ilköğretim mezunu olan ergenlerden daha çok duygusal ihmal-istismara maruz kalmışlardır. Aydın ve İşmen (2003), Yenibaş (2002) ergenlerin istismara uğrama puanlarının anne eğitim düzeyine göre farklılaştığını bulmuştur. Anne eğitim düzeyi düşük ergenler daha çok duygusal ihmal-istismara uğramaktadırlar. Arı vd. (1995) araştırmalarında anneleri okuma yazma bilmeyen ve ilköğretim mezunu ergenlerin daha çok istismara uğradıklarını tespit etmişlerdir. Annenin psikolojik özellikleri (stresle başa çıkma stilleri, kontrol odağı, ego gücü) çocuğa yaklaşımını etkilemektedir (Ammerma et.al.,1994; Dun et.al., 2002; Wolfe, 1993). Üniversite mezunu olan annenin çalışma hayatında yaşadıkları sıkıntılarla baş etmedeki zorlukları çocuklarını duygusal ihmal ve istismar etmelerinin nedeni olabilir (Erickson & Egeland, 1996; Wolfe, 1993).

Araştırmada ergenlerin çocukluk örselenme yaşantıları alt boyutlarından fiziksel istismar ve duygusal ihmal-istismar puan ortalamalarının baba eğitim düzeyine göre farklılaştığı bulunmuştur. Babası ilköğretim mezunu olan ergenlerin fiziksel istismar puanları, babası lise ve üniversite mezunu olan ergenlerin puanlarından yüksektir. Bir başka deyişle baba öğrenim düzeyi arttıkça ergenlerin çocukluk döneminde fiziksel istismara maruz kalmaları azalmaktadır. Arı vd. (1995)'a göre ilköğretim mezunu olan babalar genellikle çocuklarını disipline etmek için olumlu yöntemleri çok az bilmekte ve disiplin amaçlı fiziksel şiddeti kullanmaktadır. Babası ilköğretim mezunu olan ergenlerin babası lise ve üniversite mezunu olan ergenlerden daha çok fiziksel istismara uğrama nedenleri, çocuklarını disipline etmek için olumlu disiplin yöntemlerini bilmemeleri ve çocuklarının ilgi ve ihtiyaçlarının farkında olmamaları olabilir. Babası üniversite mezunu olan ergenlerin duygusal ihmal-istismar puanları babası lise ve ilköğretim mezunu olan ergenlerin puanlarından yüksektir. Bir başka deyişle babası üniversite mezunu olan ergenler çocukluk döneminde babası lise ve ilköğretim mezunları ergenlerden daha çok duygusal ihmal-istismara maruz kalmışlardır. Üniversite mezunu olan babanın çalışma hayatında yaşadıkları sıkıntılarla baş etmedeki zorlukları, çocuklarını duygusal ihmal ve istismar etmelerinin nedeni olabilir (Erickson & Egeland, 1996; Wolfe, 1993). Aydın ve İşmen (2003), Kotch vd. (1995), Yenibaş (2002) ergenlerin istismara uğrama puanlarının baba eğitim düzeyine göre farklılaştığını bulmuştur. Baba eğitim düzeyi düşük olan ergenler daha çok fiziksel ve duygusal ihmal- istismara uğramaktadırlar. Benzer şekilde, Arı vd. (1995) babaları okuma yazma bilmeyen ve ilköğretim mezunu ergenlerin daha çok fiziksel istismara uğradıklarını tespit etmişlerdir.

Araştırmada ergenlerin çocukluk örselenme yaşantıları alt boyutlarından fiziksel istismar ve duygusal ihmal-istismar puan ortalamalarının ailenin gelir düzeyine göre farklılaştığı bulunmuştur. Ailenin gelir düzeyi düşük ergenlerin fiziksel istismar puanları ailenin gelir düzeyi orta ve yüksek olanların puanlarından yüksektir. Gelir düzeyi düşük ebeveynlerin ekonomik sorunlardan bunalıp ancak evde, kendi ailesi içinde saldırganlıkta bulunarak kendini rahatlatmaya çalışmaları fiziksel istismarı arttırdığı düşünülebilir (Arı et.al., 1995). Ailenin gelir düzeyi düşük ve yüksek olan ergenlerin duygusal ihmal-istismar puanları ailenin gelir düzeyi orta olan ergenlerin puanlarından yüksektir. Gelir düzeyi düşük ebeveynlerin çocukları için gerekli olan bakım, eğitim, ilgi ve ihtiyaçlarını karşılamada yaşadıkları maddi sıkıntılar ve stresler; geliri yüksek ebeveynlerin ise çalışma hayatındaki yoğunluk ile iş hayatının ve statün getirdiği stresler çocuklarının duygusal ilgi ve ihtiyaçlarının farkında olmalarını engelleyerek duygusal istismar-ihmali artırmış olabilir. Kotch et.al. (1995) çocuk istismarı ve ihmali aile faktörlerini

inceledikleri araştırmada, düşük gelirli ailedeki çocukların daha çok istismar ve ihmale uğradıklarını bulmuşlardır. Kotch et.al. (1995), Yenibaş (2002), Yıldız- Arabacı (2007), ergenlerin fiziksel istismar ve duygusal ihmal-istismar puanlarının ailenin gelir düzeyine göre farklılaştığını bulmuştur. Araştırmalarda, ailenin gelir düzeyi düşük olan ergenlerin gelir düzeyi orta ve yüksek olanlardan daha çok fiziksel ve duygusal ihmal-istismara uğradıkları bulunmuştur. Arı vd. (1995) yaptıkları çalışmada ailede yaşanan maddi sıkıntıların fiziksel istismara neden olduğunu bulmuşlardır. Babanın ekonomik sorunlardan bunalıp ancak evde, kendi ailesi içinde saldırganlıkta bulunarak kendini rahatlattığı düşünülebilir (Arı et. al, 1995).

Araştırmada ergenlerin çocukluk örselenme yaşantıları boyutlarından duygusal ihmal-istismarın empatik eğilimin bilişsel empati ve duygusal empati boyutunu, fiziksel istismarın bilişsel empati boyutunu, cinsel istismarın duygusal empati boyutunu anlamlı düzeyde negatif yönde yordadığı bulunmuştur. Çocuk istismarı ve ihmallerinin empati gelişimi olumsuz etkilediği ve empati gelişiminde kalıcı etkilerinin olduğu kabul edilmektedir. Çocuk istismarı ve ihmalleri bireyin olumsuz duyguları yoğun yaşamalarına, bu olumsuz duyguların ve ilgili ihtiyaçların göz ardı edilmesine, yetersiz karşılanmasına ve ihlal edilmesine neden olur. Bu olumsuz çevre koşulları, bireyin iletişim kurmasını, yardım almasını, anlaşılmasını ve duygularını uygun şekilde ifade edebilmesini sınırlandırmaktadır (Paivio & Laurent, 2001). Ayrıca yaşanan bu olumsuz tecrübeler çocukların duygusal, davranış, bilişsel, sosyal ve fiziksel işlevlerini olumsuz yönde etkileyebilir ve bu etki yetişkinlik boyunca devam edebilir (Coates, 2010; Draper, et. al, 2008; Perry et.al, 1995;). Bu nedenle, ergenlerin çocukluk döneminde yaşadıkları istismar ve ihmallerin sonucunda oluşan tüm bu olumsuzluklar empatik eğilimlerinin gelişimine ket vurmuş olabilir. McDevitt (2011) araştırmasında duygusal ihmal/istismar, fiziksel istismar ve cinsel istismarın bireylerin empatik eğilimlerini negaif yönde açıkladığını bulmuştur. Öte yandan, Lucas (2009) araştırmasında çocukluk istismarı ile on sekiz yaşından büyüklerin empati eğilimleri arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını bulmuştur. Shaffer, Yates ve Egeland (2009), duygusal ihmal-istismarın ergenler üzerindeki etkilerini inceledikleri araştırmalarında, çocukluk dönemindeki duygusal ihmal- istismarın ergenlikte sosyo-duygusal yetkinlikle ilişki olduğunu bulmuşlardır. Goldsmith ve Freyd (2005) duygusal istismarın duyguları tanımlama zorlukları ile ilişkili olduğunu bulmuşlardır.

Araştırmada ergenlerin çocukluk örselenme yaşantıları alt boyutlarından duygusal ihmal-istismarın sorun yönelimin bilişsel alt boyutunu, duygu alt boyutunu ve davranış alt boyutunu anlamlı düzeyde negatif yönde yordadığı bulunmuştur. Ayrıca ergenlerin çocukluk örselenme yaşantıları alt boyutlarından duygusal ihmal-istismarın sorun çözme becerilerinin sorun tanımlama ve formülasyonu, seçenek çözümlerin oluşturulması, karar verme, çözümü gerçekleştirme ve doğrulama alt boyutlarını negatif yönde yordadığı bulunmuştur. Duygusal istismar ve ihmalleri öncelikle bireylerin kendilerine bakışlarını ve dünyaya bakış açılarına zarar vermektedir. Bu durum ergenin sosyal ilişkilerine zarar verdiği kadar duygusal gelişimini ve benlik saygılarını da olumsuz olarak etkilemektedir (Hart, Binggeli & Brassard, 1998). Duygusal istismar ve ihmale uğramış bireylerin geliştirdikleri ankiyete, depresyon, düşük benlik saygısı, olumsuz duygu, sosyal geri çekilme, sosyal ilişkilerdeki başarısızlık, dürtülerini dizginleyememe ve agresif veya antisosyal davranışların ergenlerin sorun çözme becerilerinin tüm alt boyutlarını olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir (Dunn et.al., 2002; Sher et.al., 1991; Trickett & McBride-Chang, 1995). Özen, Subaşı, Yıldırım ve Baştürk (2010) yaptıkları araştırmada çocukluk çağı örselenme yaşantıları alt boyutları ile problem çözme becerileri arasında anlamlı ilişkilerin olduğunu saptamışlardır.

Araştırmada sosyo-ekonomik düzeyi düşük, anne-baba eğitim düzeyi düşük, kardeş sayısı fazla olan ergenlerin daha çok çocuk örselenme yaşantılarına maruz kaldıkları düşünüldüğünde, bu özellikteki ebeveynlere çocuk örselenme yaşantılarının çocuklar üzerine etkileri ve olumlu disiplin yöntemleri konularında seminerler aracılığıyla bilgilendirme yapılarak bu deneyimin sonuçları değerlendirilebilir. Çocukluk örselenme yaşantısı geçirmiş ergenlere empatik eğilim ve sosyal sorun çözme becerilerini geliştirici eğitim programları uygulanarak sonuçları değerlendirilebilir. Farklı örneklem grubunda aynı çalışma yapılarak sonuçlar değerlendirilebilir.

Extended Abstract

Introduction

Adolescence period which is described as the transitional years from childhood to adulthood also includes quick physical and bodily changes as well as psycho-social changes (Kulaksızoğlu, 2007; Senemoğlu, 2012; Temel & Aksoy, 2001). According to Erikson's psychosocial development theory; the developmental task of an adolescent in this period is to create a world view and to gain a successful identity (Fleming, 2004; Hoare, 2002).

In the formation of individuals' expectations of life and behavior patterns, the relationships based on love and sincerity or negativity with parents are effective (Coates, 2010). To complete his/her psychosocial development processes successfully until adolescence enables an adolescent to create a coherent identity (Ahmetoğlu, 2011; Arı, 2009; San-Bayhan & Artan, 2008; Temel & Aksoy, 2001). However; traumatic experiences in childhood of an individual which constitutes the process until adolescence cause him/her to build-up a role confusion feeling by affecting the healthy identity development negatively.

Traumatic experiences in childhood are all intentional behaviors towards a child by an adult such as parents or caretaker that prevent children's physical, emotional, mental and sexual developments and that damage physical and mental health of a child (Erol, Ersoy & Mete 2012; Taner & Gökler, 2004). Traumatic experiences in childhood also include physical abuse, sexual abuse, emotional abuse and neglect (Aral & Gürsoy, 2001; Erol, Ersoy & Mete 2012; Norman et.al, 2012) In the research focusing on the long term results of traumatic experiences in childhood, it is found out that the negative results of child abuse and neglect appear in adolescence period (Lansford et.al., 2002; Mülle et.al., 1996; Norman et.al, 2012). Traumatic experiences in childhood affect child's emotional, behavioral, cognitive, social and physical development negatively and these effects continue throughout the life of an individual (Jakupčević & Ajduković, 2011; Perry et.al., 1995; Trickett & McBride-Chang, 1995; Zurbriggen, Gobin & Freyd, 2010). Another development task of adolescence period is to set and maintain personal relationships with peers (Dziobek et.al., 2008; Gerdes & Segal, 2011; Rogers, 1983; Thoma, Friedman & Suchan, 2013). Empathetic tendency and social problem solving ability are two important elements to set and maintain relationships between individuals (Farstad- Peck, 2012).

Social problem solving is "self- directed cognitive or behavioral processes of an individual's defining of or fitting into the problems faced in daily life or finding effective solutions to them" (D' Zurilla, Nezu & Maydeu-Olivares, 2004). Problem model of social problem solving has sub-dimensions such as problem orientation and problem solving abilities (Duyan & Gelbal, 2008; D'Zurilla, Nezu & Maydeu-Olivares, 2004; D'Zurilla & Nezu, 1990). Individuals that use effective methods while solving social problems suffer from emotions such as stress, anxiety and despair less than the individuals that use ineffective methods (D'Zurilla & Nezu, 1990).

Traumatic experiences in childhood cause children to perceive the world as a dangerous place and make them continue to perceive it in the same way even if they have a safe environment in adolescence. Therefore, it is possible for adolescents who had traumatic experiences in childhood to avoid new social surroundings and relationships, not to be able to build sincere friendships, to experience academic failure and difficulties while choosing a career path. However, the gender of the child who had traumatic experiences in childhood along with the type, intensity and duration of trauma, bio psychological factors, reaction of the family and perceived social support can increase or decrease the effects of these experiences (Coates, 2010). It is thought that empathetic tendency and problem solving ability as important elements to set and maintain social relationships are related to the adolescent's traumatic experiences in childhood.

Purpose

The purpose of this study was to investigate the relationships among the childhood trauma experiences, empathetic tendency, social problem solving of students at high school level and to find out if high school students' childhood trauma experiences differ based on demographic variables of children (gender, class levels, mother and father education level, income level of family and number of siblings).

Method

Research Design

This study is a quantitative and relational study aimed at examining whether childhood trauma experiences subdimensions predict empathetic tendency, social problem solving subdimensions of student high school and whether high school students' childhood trauma experiences differ based on demographic variables of children (gender, class levels, mother and father education level, income level of family and number of siblings) (Büyüköztürk, 2005; Karasar, 2010).

Participants

In the study, the data was collected by randomly selected five 9th, five 10th, five 11th and 12th high school graders in five different schools in Eskişehir. The students were in 15-18 age range and the research was carried out with the data gathered from 265 (66.25 %) female and 135 (33.75 %) male high school students.

Instrument

As data collection tools, "Childhood Trauma Questionnaire" is used to measure students' childhood trauma, "Adolescent KA-Sİ Empathic Tendency Scale" is used to measure the cognitive and emotional empathy level of students and Social Problem Solving Inventory is used to measure social problem solving subdimensions level of students. Childhood Trauma Questionnaire is developed by Bernstein et al. (1994) and adapted to Turkish by Aslan and Alparlan (1999). Childhood Trauma Questionnaire consists of 3 sub-dimensions in five-point Likert scale. The goodness-of-fit statistics for the CFA of the items confirmed the view that three-factor model was a good fit for the data. The Cronbach's alpha internal consistency coefficients were 0.96 (total scale), .82 (physical abuse), .95 (emotional abuse-neglect) and .94 (sexual abuse). Adolescent KA-Sİ Empathic Tendency Scale developed by Kaya and Siyez (2010) as a tool for empathic tendency among adolescents between the 9-12th grade students. Adolescent KA-Sİ Empathic Tendency Scale consists of two sub-dimensions in five-point Likert scale. The goodness-of-fit statistics for the CFA of the items confirmed the view that two-factor model was a good fit to the data. The Cronbach's alpha internal consistency coefficients were 0.87 (total scale), .82 (emotional empathy) and .82 (cognitive empathy). The test-retest reliability coefficients for the full scale KA-Sİ, Emotional Empathy and Cognitive Empathy were .75, .73, and .69, respectively (Kaya & Siyez, 2010). Social Problem Solving Inventory is developed by D'Zurilla & Nezu (1990) and adapted to Turkish by Duyan and Gelbal (2008). Social Problem Solving Inventory consists of seven sub-dimensions in five-point Likert scale. The goodness-of-fit statistics for the CFA of the items confirmed the view that three-factor model was a good fit for the data. The Cronbach's alpha internal consistency coefficients were 0.95 (total scale), .85 (cognition subscale), .69 (emotion subscale), .88 (behavior subscale), .72 (problem definition and formulation), .76 (generation of alternatives subscale), .84 (decision making subscale), and .78 (solution implementation and verification subscale).

Data Analysis

SPSS 15.0 was used in order to evaluate the data which was collected by the scales employed in the research. Multiple regression analysis was used to determine whether or not subdimension of childhood trauma predicts empathic tendency, social problem solving of student high school. Independent t-test and one way analysis of variance (ANOVA) were used to determine whether high school students' childhood trauma differs based on qualifications of personnel.

Results

As a result of the analyses, it found that there was significant difference physical abuse, emotional abuse-neglect, sexual abuse sub-dimensions depending on the gender of the students. Male students' physical abuse, emotional abuse-neglect, sexual abuse sub-dimensions were higher than that of female.

In order to test whether the students' childhood trauma experiences sub-dimensions differed based on level of number of siblings, oneway ANOVA was conducted. As a result of the analysis, it was revealed there was not a significant difference sexual abuse subdimension of childhood trauma experiences according to the level of number of sibling. There was a significant difference on number of sibling regarding the physical abuse and emotional abuse-neglect scores of childhood trauma experiences. According to the results of LSD test, the higher level of number of siblings the higher scores occurred for physical abuse and emotional abuse-neglect.

As a result of the ANOVA analysis, it was seen that was difference emotional abuse-neglect scores of childhood trauma experiences according to the students' mother education level. However, there was no significant difference on based on mother education regarding the physical abuse and sexual abuse scores of childhood trauma experiences. According to the results of LSD test, emotional abuse-neglect scores of mothers with university degrees were higher than those of high school graduates and primary school graduates. As a result of the ANOVA analysis, there was also a significant difference between physical abuse and emotional abuse-neglect scores of childhood trauma experiences depending on the fathers' education level. According to the results of LSD test, physical abuse scores of fathers with primary school educational level was higher than high school and university graduates. However emotional abuse-neglect scores were higher among university graduate fathers than the other two groups.

As a result of the ANOVA analysis, there was no significant difference in the sexual abuse scores according to the level of family income. However, there was a significant difference based on the level of family income regarding the physical abuse and emotional abuse-neglect scores of childhood trauma experiences. According LSD test, for families with less than 1000 TL income, physical abuse scores were higher than those with income of 1100 between 1600 TL; 1700 between 2000 TL; 2600 TL and more than 2600 TL. LSD test indicated that family income of less than 1000TL; 2100 TL between 2500 TL; 2600 TL and more than 2600 TL had higher emotional abuse-neglect scores than the families with the income of 1100 TL between-1600 TL; 1700 TL between 2000 TL.

A multiple regression analysis was performed to predict childhood trauma experiences by cognitive empathy and emotional empathy subdimension of empathic tendency. The results indicated that physical abuse and emotional abuse-neglect correlate significantly with cognitive empathy and emotional empathy subdimension of empathic tendency in a negative way. These results indicate that childhood trauma experiences explain 20.6 % of total variance in cognitive empathy of empathic tendency. According to the standardized regression coefficient, significance order of precursor variables on cognitive empathy of empathy tendency negatively (emotional abuse-neglect physical abuse). These results indicate that childhood trauma experiences explain 35.5% of total variance in emotional empathy of empathic tendency. According to the standardized regression coefficient, significance order of precursor variables on emotional empathy of empathy tendency negatively (emotional abuse-neglect sexual abuse).

The results also indicate that childhood trauma experiences are significant on cognition subscale, emotion subscale, behavior subscale of problem orientation in a negative way. This result indicates that childhood trauma experiences explain 6.2% of total variance cognition subscale, 5.4 % of total variance emotion subscale, and 4.0% of total variance of behavior subscale of problem orientation. According to the standardized regression coefficient, emotional abuse-neglect is precursor variable on cognition subscale, emotion subscale and behavior subscale of problem orientation in a negative way.

The results show that childhood trauma experiences are significant on problem definition and formulation subscale, generation of alternatives subscale, decision making subscale, solution implementation and verification subscale. This result indicates that childhood trauma experiences explain 7.9% of total variance problem definition and formulation subscale, 4.7 % of total variance generation of alternatives subscale, and 8.1 % of total variance of decision making subscale, 7.4 % of total variance solution implementation and verification subscale of problem orientation. According to the standardized regression coefficient, emotional abuse-neglect is precursor variable on problem definition and formulation subscale, generation of alternatives subscale, decision making subscale, solution implementation and verification subscale of problem solving skills in a negative way.

Discussion, Conclusion & Implementation

The findings revealed that female students are more advantageous than male students in physical abuse, emotional abuse-neglect, and sexual abuse sub-dimensions of childhood trauma experiences. It is considered that those results may stem from the general differences in manners of raising boys and girls (Damarlı, 2006). In this study, female participants seemed more advantageous than males in terms of childhood trauma experiences as supported by other studies (Bekçi, 2006; Korkut, 2012; Özen, Antar & Özkan, 2007).

The findings about the level of number of siblings indicate that the students who have more than three siblings are disadvantageous in terms of physical abuse, emotional abuse-neglect compared to the students having less than three siblings. Students with more than three siblings are more advantageous than those with less than three siblings in terms of childhood trauma experiences (Bekçi, 2006; Horton & Cruise 2001; Kotch et.al., 1995; Yenibaş, 2002; Yıldız- Arabacı, 2007).

The findings about the education levels of mothers indicate that the students whose mothers are university graduates are disadvantageous in terms of emotional abuse-neglect compared to the students having mothers with lower education levels. Difficulties in coping with problems faced in work life of mother who graduated from the university can be a cause of emotional neglect and abuse (Ammerman et.al., 1994; Dunn, et.al., 2002; Erickson & Egeland, 1996; Wolfe, 1993). The findings of this research is not in line with the findings of Arı et.al. (1995); Aydın and İşmen (2003); Yenibaş (2002).

The findings about the education levels of fathers indicate that the students with primary school graduate fathers are disadvantageous in terms of physical abuse compared to the students having father with higher education levels. The findings of this research is consistent with the findings of Arı, et.al. (1995); Aydın and İşmen (2003); Kotch et.al. (1995); Yenibaş (2002). The findings about the education levels of the father indicate that the students with university graduate fathers are disadvantageous in terms of emotional abuse-neglect compared to the students having fathers with lower education levels. Difficulties in coping with the problems faced in work life of fathers with university degrees may be a factor in emotional neglect and abuse (Erickson & Egeland, 1996; Wolfe, 1993). It has been determined that the sexual abuse of the students did not differ at a meaningful level depending on the income levels of their families. However, physical abuse scores were generally higher in students with low income families than the students whose families have the income levels higher than 1000 TL. However, emotional neglect and abuse scores were generally higher in students with low income families than those with moderate income. The research findings of Arı et.al. (1995); Kotch et.al. (1995); Yenibaş (2002); Yıldız- Arabacı (2007) support the findings acquired in this research.

Also physical abuse, emotional abuse-neglect sub dimensions of childhood trauma experiences predicted cognitive empathy and emotional abuse-neglect; sexual abuse sub dimensions of childhood trauma experiences predicted emotional empathy. Adolescents' emotional abuse-neglect sub dimensions of childhood trauma experiences predicted sub dimensions of social problem solving. Physical abuse, emotional abuse and neglect damage self-confidence as well as social and emotional development, which are adversely affected by self-esteem of adolescents. Therefore, experiencing physical abuse, emotional abuse and neglect in childhood may have hindered the development of empathic tendencies and social problem solving (Coates, 2010; Draper et. al., 2008; Dunn et.al., 2002; Hart, Binggeli & Brassard, 1998; Paivio & Laurent, 2001; Perry, Pollard, Blakely, Baker & Vigilante, 1995; Sher et.al., 1991; Trickett & McBride-Chang, 1995). The research findings of Goldsmith and Freyd (2005); Lucas (2009); McDevitt (2011); Özen, Subaşı, Yıldırım and Baştürk (2010); Shaffer, Yates and Egeland (2009) also support the findings of the present research.

The results may suggest that seminars can be organized for parents to inform them on the effects of child traumatic experiences and positive discipline methods. Educational programs designed for empathic tendencies and social problem-solving skills, particularly for adolescents and students with childhood trauma experiences may be implemented and the results of such programmes may be evaluated. Similar studies can be implemented on different sample groups.

Kaynakça

- Ahmetoğlu, E. (2011). Sosyal gelişim. In Y. Fazlıoğlu (Ed), *Erken çocukluk gelişimi ve eğitimi*, (pp. 116-131). İstanbul: Kriter Yayınları
- Ammerman, R. T., Loeber, R., Kolko, D. & Blackson, T.C. (1994). Parental dissatisfaction with sons in substance abusing families: Relationship to child and parent dysfunction. *Journal of Child and Adolescent Substance Abuse*, 3(4), 23–37.
- Aral, N. & Gürsoy, F. (2001). Çocuk hakları çerçevesinde çocuk ihmal ve istismarı. *Milli Eğitim Dergisi*, 151, 36–39.
- Arı, M., Bayhan, P., Artan, İ., Tuğrul, B., Üstün, E. & Akman, B.(1995). *Aile içi ilişkilerde şiddet*. (T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Aile Kurultayı: Değişim sürecinde aile; toplumsal katılım ve demokratik değerler, Nowember 16-18, 1994). Retrieved May 09, 2012 from <http://ailetoplum.aile.gov.tr//54293dab369dc32358ee2b0f.pdf>
- Arı, R. (2009). *Eğitim psikolojisi, gelişim ve öğrenme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Aslan, S.H. & Alparlan, N. (1999). The validity, reliability and factor structure of the childhood trauma questionnaire among a group of university students. *Turkish Journal of Psychiatry*, 10(4), 275–285.
- Aydın, O. & İşmen, A. E. (2003). 18–25 yaş grubu erkeklerde çocukluk çağı örselenme yaşantısının incelenmesi. *Mersin Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 18, 7–20.
- Bekçi, B. (2006). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinde aile içi çocuk istismarı ve öfke tetikleyicileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Unpublished master's thesis, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Bernstein, D.P, Fink, L., Handelsman, L., Foote, J., Lovejoy, M., Wenzel, K., Sapareto, E. & Ruggiero, J. (1994). Initial reliability and validity of a new retrospective measure of child abuse and neglect. *American Psychiatric Association, 151*, 1132-1136.
- Coates, D. (2010). Impact of childhood abuse: Biopsychosocial pathways through which adult mental health is compromised. *Australian Social Work, 63 (4)*, 391-403
- Damarlı, Ö. (2006). *Ergenlerde toplumsal cinsiyet rolleri, bağlanma stilleri ve benlik-kavramı arasındaki ilişkiler*. Unpublished master's thesis Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Draper, B., Pfaff, J., Pirkis, J., Snowdon, J., Lautenschlager, N., Wilson, I. & Almeida, O. (2008). Long-term effects of childhood abuse on the quality of life and health of older people: Results from the depression and early prevention of suicide in general practice project. *Journal of the American Geriatrics Society, 56*, 262-271.
- Dunn, M.G., Tarter, R.E., Mezzich, A. C., Vanyukov, M., Kirisci, L. & Kirillova, G. (2002). Origins and consequences of child neglect in substance abuse families. *Clinical Psychology Review, 22*, 1063–1090
- Duyan, V. & Gelbal, S. (2008). Sosyal Sorun Çözme Envanteri'nin Türkçeye uyarlama çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet, 19(1)*, 7- 22.
- D'Zurilla, T. J., Nezu, A. M. & Maydeu-Olivares, A. (2004). Social problem solving: Theory and assessment. (In E. C. Chang, T. J. D'Zurilla, & L. J. Sanna (Eds.). *Social problem solving: Theory, Research, and Training*. Washington, DC: American Psychological Association.
- D'Zurilla, T. J. & Nezu, A. M. (1990). Development and preliminary evaluation of the social problem-solving inventory (SPSI). *Psychological Assessment, 2*, 156-163.
- Erickson, M. F. & Egeland, B. (1996). Child neglect. (In J. Briere, L. Berliner, J. Buln, C. Jenny, & T. Reid (Eds.). *The APSAC Handbook of Child Maltreatment (4–20)*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Erol, A., Ersoy, B. & Mete, L. (2012). Association of suicide attempts with childhood traumatic experiences in patients with major depression. *Turkish Journal of Psychiatry, 1-5*.
- Farstad -Peck, N.E. (2012). *Preschool teachers' perspectives of empathy and parent–teacher partnership in early childhood education. Unpublished Doctoral Thesis*, Iowa State University, Human Development and Family Studies of Department, Iowa.
- Gerdes, K. E. & Segal, E. (2011). Importance of empathy for social work practice: Integrating new science. *Social Work, 56(2)*, 141–148.
- Goldsmith, R. & Freyd, J. J. (2005). Awareness for emotional abuse. *Journal of Emotional Abuse, 5(1)*, 95–123.
- Hart, S.N., Binggeli, N.J. & Brassard, M.R. (1998). Evidence for the effects of psychological maltreatment. *Journal of Emotional Abuse, 1*, 27–58.
- Hoare, C.H. (2002). *Ericson on Development in Adulthood*. Newyork: Oxford University Press,
- Horton, C. B. & Cruise, T. K. (2001). *Child abuse and neglect, the school's responce*. New York: The Guilford Press

- Jakupčević, K.K. & Ajduković, M. (2011). Risk factors of child physical abuse by parents with mixed anxiety-depressive disorder or posttraumatic stress disorder. *Croatian Medical Journal, 52(1)*, 25–34.
- Kaya, A. & Siyez, D.M. (2010). KA-Sİ çocuk ve ergenler için empatik eğilim ölçeği: Geliştirilmesi geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Eğitim ve Bilim, 35 (156)*, 110-125.
- Korkut, Ş. (2012). *Lise Öğrencilerinde çocukluk örselenme yaşantıları ve öfke ifade biçimleri ile benlik saygısı ve yaşam doyumu arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Unpublished master's thesis Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Kotch, J.B, Browne, D.C., Ringwalt, C.L, Stewart, P.W., Ruina, E., Holt, K., Lowman, B. & Jung, J.W. (1995). Risk of child abuse or neglect, in a cohort of low-income children. *Child Abuse & Neglect, 19 (9)*, 1115-1130.
- Kroger, J. (2008). *Identity Development during adolescence. Handbook of adolescence*. (In R. Adams & M.D. Berzonsky (Eds.). Blackwell: Blackwell Publishing Ltd,
- Kulaksızoğlu, A. (2007). *Ergenlik psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitap Evi.
- Lansford, J.E., Kenneth, A.D., Pettit, G.S., Bates, J.E., Crozier, J. & Kaplow, J. (2002). A 12-year prospective study of the long term effects of early child physical maltreatment on psychological, behavior and academic problems in adolescence. *Arch Pediatr Adolesc Med, 156*, 824-830.
- Lucas, M. K. (2009). *Early childhood abuse, empathy and intimate partner violence*. Unpublished Master Thesis, Psychology, Counseling of Department, Humboldt State University, California.
- McDevitt, P.J.(2011) Priests as victims of childhood sexual abuse: The effects of disclosure on empathy. *Pastoral Psychol, 60*, 681–691
- Mullen, P.E, Martin J.L., Anderson, J.C., Romans, S.F. & Herbison, G.P (1996). The Long-term impact of the physical, emotional, and sexual abuse of children: A community study. *Child Abuse Review, 20(1)*, 7-21.
- Norman, R.E., Byambaa, M., De, R., Butchart, A., James Scott, J. & Vos, T. (2012). The long-term health consequences of child physical abuse, emotional abuse, and neglect: A systematic review and meta-analysis. *PLOS Medicine, 9(11)*, 1-31.
- Özen, Ş., Antar, S. & Özkan, M. (2007). Çocukluk çağı travmalarının umutsuzluk, sigara ve alkol kullanımı üzerine etkisi: Üniversite son sınıf öğrencilerini inceleyen bir çalışma. *Düşünen Adam, 20(2)*, 79-87
- Özen, Ş., Subaşı, M. Yıldırım, A. & Baştürk, M. (2010). Öfkelenme anında kendini yaralayan hastalarda problem çözme becerileri ve çocukluk çağı travmaları. *Journal of Clinical and Experimental Investigations, 1 (1)*, 25-30.
- Paivio, S. & Laurent, C. (2001). Empathy and emotion regulation: Reprocessing memories of childhood abuse. *Psychotherapy in Practise, 57 (2)*, 213-226.
- Perry, B. D., Pollard, R., Blakely, T., Baker, W. & Vigilante, D. (1995). Childhood trauma, the neurobiology of adaptation and “use-dependent” development of the brain: How “states” become “traits”. *Infant Mental Health Journal, 16*, 271-291.

- Rogers, C. R. (1983). *Empatik olmak değeri anlaşılmamış bir varoluş şeklidir.* (Trans: F. Akkoyun), *Ankara Üniversitesi EBF Dergisi*, 16, 103-124
- San- Bayhan, P. & Artan, İ. (2008). *Çocuk gelişimi ve eğitimi.* İstanbul: Morpa Yayınları
- Senemoğlu, N. (2012). *Gelişim öğrenme ve öğretim: Kuramdan uygulamaya.* Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Shaffer, A., Yates, T. M., & Egeland, B.R. (2009). The relation of emotional maltreatment to early adolescent competence: Developmental processes in a prospective study. *Child Abuse & Neglect*, 3, 36–44.
- Sher, K. J., Walitzer, K. S., Wood, P. K. & Brent, E. E. (1991). Characteristics of children of alcoholics: putative risk factors, substance use and abuse, and psychopathology. *Journal of Abnormal Psychology*, 100(4), 427–448
- Taner, Y. & Gökler, B. (2004). Çocuk istismarı ve ihmali: Psikiyatrik yönleri. *Hacettepe Tıp Dergisi*, 35, 82-86
- Temel, Z.F. & Aksoy, A.B. (2001). *Ergen ve gelişimi, yetişkinliğe ilk adım.* Ankara: Nobel Yayınları
- Trickett, P.K. & McBride-Chang, C. (1995). The Developmental impact of different forms of child abuse and neglect. *Developmental Review*, 15, 311-337
- Wolfe, D. A. (1993). Prevention of child neglect. Emerging issues. *Criminal Justice and Behavior*, 20, 90–111
- Yenibaş, R. (2002). *Aile içi istismarın ergenin umutsuzluk düzeyi ile ilişkisi.* Unpublished master's thesis, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldız-Arabacı, S. (2007). *İlköğretim II. kademe çocuklara yönelik istismarın ve ihmalin çeşitli değişkenler yönünden incelenmesi.* Unpublished master's thesis, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya
- Zurbriggen, E.L., Gobin, R.L. & Freyd, J.J.(2010). Childhood emotional abuse predicts late adolescent sexual aggression perpetration and victimization. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 19, 204–223

